

Diplomová práce – posudek

Registrované partnerství osob stejného pohlaví v České republice - institucionalizace a proměňující se postoje veřejnosti

Bc. Jana Keltošová

Předložená práce se zabývá tématem registrovaného partnerství osob stejného pohlaví v ČR. Práce je poměrně rozsáhlá a v určitých ohledech detailně zpracovaná. Jak napovídá název, zahrnuje část věnovanou institucionalizaci registrovaného partnerství (v podobě legislativy) a část věnovanou veřejnému mínění. Jedná se o diplomovou práci na pomezí práva a sociologie – ve skutečnosti se jeví jako více právnícká než sociologická.

V úvodu vymezuje používané pojmy a jejich historii, konkrétně homosexualitu a rodinu, a předkládá stručnou historii LGBT hnutí v ČR, které vedlo k institucionalizaci registrovaného partnerství. V této části představuje i některé teoretické koncepty. Zajímavé je využití Michela Foucaulta a jeho chápání rodiny a sexuality, mělo by mu být ale dle mého názoru věnováno mnohem více prostoru. Celkově chybí širší teoretický rámec, který by práci ukotvil v sociologii (uchopující např. individualizaci, politiku identity, roli sociálních hnutí v institucionalizaci atd.).

Analýza legislativy je velmi rozsáhlá. Autorka popisuje a diskutuje všechny návrhy úpravy registrovaného partnerství od roku 1992. Následně analyzuje další souvislosti tohoto institutu a zejména nerovnosti, které s sebou nese ve srovnání k manželství či prostému heterosexuálnímu partnerství. Nejde a ani nemůže jít do takové hloubky, jako kdyby se jednalo skutečně o práci analyzující právo. Zároveň nejde příliš do hloubky ani sociologicky – chybí popis procesů, které předcházely přijetí či zamítnutí určitého zákona, podrobnější analýza aktérů a jejich diskurzu, vyjednávání, rámování požadavků. Chybí i nejaktuálnější vývoj od roku 2016, kdy Ústavní soud zrušil zákaz adopce registrovanými partnery, a zmínka o nových jednáních o „přiosvojení“ v roce 2018.

V analytické části, předkládající vývoj veřejného mínění, autorka využívá vlastní analýzy dat ze Sociálního datového archivu, což je jednoznačně chvályhodné. Analýza je pouze popisná a omezuje se na konstatování, kolik procent bylo kdy pro a kolik proti; chybí hlubší (alespoň dvourozměrná) analýza – kdo je v ČR více a kdo méně tolerantní. Pro absolventa oboru sociologie je to poněkud skromný výsledek. Autorka hovoří o významnosti či nevýznamnosti změn v průběhu času, není ale jasné, z čeho soudí na onu významnost. Text shrnující analýzu tabulek je poměrně dlouhý a nezáživný a nepřináší oproti tabulkám nic nového. Zásadní výtka je, že autorka špatně používá procenta, respektive zaměňuje procenta za procentní body – nárůst z 55,9 na 64 % neznamená nárůst o 8,1 procent, ale procentních bodů. Tato chyba se opakuje v celé části věnované výzkumům veřejného mínění.

Na straně 51 autorka argumentuje, že v případě další institucionalizace LGBT práv se jedná o kruh o třech aktérech – LGBT komunita, veřejnost, a zákonodárci /legislativa. Tato by měla být zdůrazněna a rozvedena již v úvodu, neboť strukturuje celou práci – vysvětluje, proč je potřeba studovat legislativu v souvislosti s veřejným míněním a postoji LGBT komunity a jaký je mezi nimi (a potažmo i částmi diplomové práce) vztah. Celkově má práce poměrně normativní či aktivistický ráz, argumentuje ve prospěch zvýšení tolerance a zrovnoprávnění LGBT osob. Důvody jsou přehledně a logicky vysvětleny

v závěru. Není ale zřejmé, proč se autorka zastavuje u zrovnoprávnění manželství a registrovaného partnerství a neargumentuje ve prospěch zpřístupnění manželství i osobám stejného pohlaví, což by vyřešilo nerovnosti i v dalších oblastech práva – je to jistě legitimní postoj, není ale v práci vysvětlen.

Závěr práce je příliš obecný a ne úplně podložený (změna veřejného mínění podle autorky povede ke změně legislativy). Kdyby autorka provedla podrobnější analýzu politických aktérů a jejich vlivu na legislativu v průběhu let, všimla by si zásadního vlivu představitelů strany KDU-ČSL, která přes poměrně malé procento, které získala ve volbách, byla přítomna ve vládní koalici po takřka celé zkoumané období a poměrně úspěšně prosazovala konzervativní politiku v oblasti rodiny. Ke změně tedy nestačí změna veřejného mínění, ale podstatný je i volební systém a politické rozvržení sil.

Práce tedy, ačkoliv je dobře zpracovaná co se týče přehledu legislativy a dopadu současné podoby institucionalizace registrovaného partnerství na různé sféry života homosexuálů a leseb z institucionálního hlediska, má značné nedostatky. Kromě chybějícího teoretického rámce a povrchně provedené analýzy dat je jím i práce se zdroji – autorka sice používá zdroje relevantní a různorodé, přesto se v jednotlivých částech práce příliš spoléhá jen na jeden či dva prameny, které nekriticky přijímá. Vzhledem k tomu, jakým způsobem prameny používá, měla by je lépe a podrobněji představit a vysvětlit, proč jim dává takovou váhu. Práce má určité nesporné kvality, proto ji doporučuji k obhajobě, ale vzhledem ke zmíněným nedostatkům navrhuji hodnocení známkou 3 – dobře.

doc. Mgr. Radka Dudová, Ph.D.